

„A műszaki oktatóktól az iskolai szakoktatóig”

Dr. Bacsá-Bán Anetta

Dunaújvárosi Egyetem Tanárképző Központ

Kiindulópontok

A műszaki pedagógusok csoportja:

- kevésbé kutatott
- a gyakorlati oktatásból legnagyobb szerepet vállaló → műszaki oktatók/gyakorlati oktatók/műszaki szakoktatók.
- Történetük - hosszú időre nyúlik vissza

A bemutató:

- legfontosabb aspektusok;
- a képzés jellegzetességei
- a képzés tartalmi-tantervi változásai

Cél: a gyakorlati oktatók képzésének hullámvölgyeit, utat mutatva a jövő gyakorlati oktatóinak- az iskolai szakoktatók képzésének lehetséges irányai felé.

Két problémakör:

1. Mi hozta életre a képzést, annak formáját és tartalmát - a képzési formák-változások nyomán?
2. Milyen létjogosultsága, szerepe van a szakmai pedagógusképzésben a képzésnek - az adott időszak szemszögéből?

=>aktualitás: átalakulóban lévő műszaki szakoktató képzés

A képzés legfőbb állomásai:

1. 1967 Ipari szakoktatók
2. 1969 Műszaki oktató 3félév
3. 1978 Műszaki szakoktató - főiskolai szint!
4. 1982 6 félév
5. 2006 Műszaki szakoktató BSc
6. 2006 Gyakorlati oktató FSZ 4 félév
7. 2021 Iskolai szakoktató BA 6 félév

Tantárgy	Félévenkénti óraszám			
	1	2	3	Összesen
Filozófia	8+8	8+8	6+6	44
Matematika	12+	10+	6+6	56
	12	10		
Fizika és elektrotechnika vagy kémia és fizikai kémia		10+	12+12	44
		10		
Logika	8+4			12
Pszichológia	10+	8+4		28
	6			
Nevelélmélet	8+4	8+4		24
Didaktika	10+	10+		32
	6	6		
Gyakorlati oktatás módszertana			14+14	28
Tanítási gyakorlat			0+20	20
Záródolgozat				
Összesen	56+	54+	38+58	288
	40	42		

Műszaki oktató szak levelező tagozat tanterve 1972

Forrás: Magyar, 1985.

Tantárgyak	Félév óraszám						Elmélet	Gyakorlat	Összesen
	1. félév	2. félév	3. félév	4. félév	5. félév	6. félév			
ÁLTALÁNOS HUMÁNTUDOMÁNYI ISMERETEK									
Filozófia	12+0	12+0					24	0	24
Köznevelés			8+0	8+0			16	0	16
Politológia					8+0	8+0	16	0	16
Logika		8+0					8	0	8
Jogi ismeretek	8+0						8	0	8
Magyar nyelv/helyesség	8+0						8	0	8
TERMÉSZETTUDOMÁNYOS ISMERETEK									
Matematika	12+1	8+8	8+8				28	28	56
	2								
Műszaki fizika	8+8	12+8					20	16	36
Számítástechnika				8+4			8	4	12
SAKMAI TÖRZSANYAG									
Ágazati műszaki ismeretek	8+4	8+8					16	12	28
Szakmai ismeretek I.	8+8	8+4					16	12	28
Szakmai ismeretek II.			12+8	12+8	8+4		32	20	52
Szakmai ismeretek III.			12+8	12+8	8+4		23	20	52
A SZAKOKTATÁS PEDAGÓGIAI TÖRZSANYAGA									
Pszichológia		8+4	8+4	8+4			24	12	36
Nevelélmélet			12+0	8+4			20	4	24
Didaktika			8+4	8+4			20	12	32
Neveléstörténet				4+4			8+0	16	16
Szakmai gyakorlatok oktatás módszertana				16+0	16+0		32	0	32
Pedagógiai gyakorlatok						0+16	0+16	0	32
A SZAKOKTATÁS DIFFERENCIÁLT PEDAGÓGIAI ISMERETEI									
Iskolaiszervezési és közoktatás						8+0	8	0	8
Iskolagazdálkodás			8+0				8	0	8
Munkavédelem					4+4		4	4	8
Fakultatív tantárgy					8+0		8	0	8
Fakultatív tantárgy			8+0				8	0	8
Szakdolgozat						6+6	6	6	12
Összesen	64+3	64+32	72+24	64+32	60+36	66+30	390	186	576/77*
	2								

Műszaki oktató szak levelező tagozat tanterve 1985

Forrás: Orosz

6. Gyakorlati oktató FSZ 2006

- magas belépési követelmények - BSC , indokolatlannak bizonyult a gyakorlati képzések számára
- iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli gyakorlati képzések → nem diplomás szakemberek szükséglete
- középfokú szakképzés + pedagógiai végzettség egyidejűleg → gyakorlati szakoktatók
- nem tud elindulni

7. Iskolai szakoktató

- a szakoktató képzés integrálása
- képzési és kimeneti követelmények egységesítése
- az új OKJ szakmacsoportok való illesztés
- pedagógus képzési területhez való átsorolás →szakoktató képzés iránti érdeklődés növelése

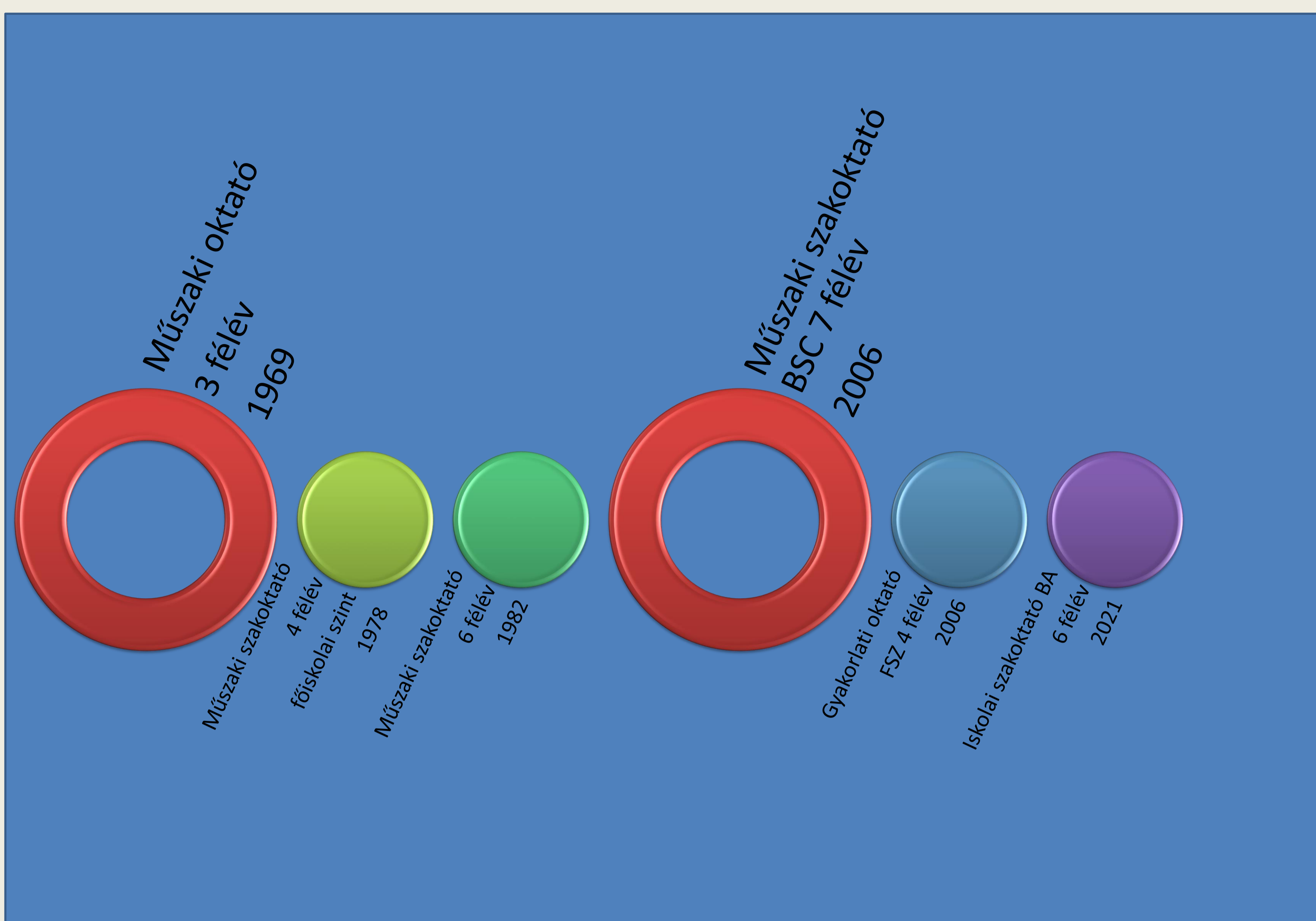
→ a szakmai tanári területen való továbblépés

- megalapozott gyakorlatorientált képzés

Σ: - a szakképzés tartalmi és strukturális fejlesztése, a képzés minősége => pedagógusok (szakmai elmélet és gyakorlat oktatói)

Dilemmák:

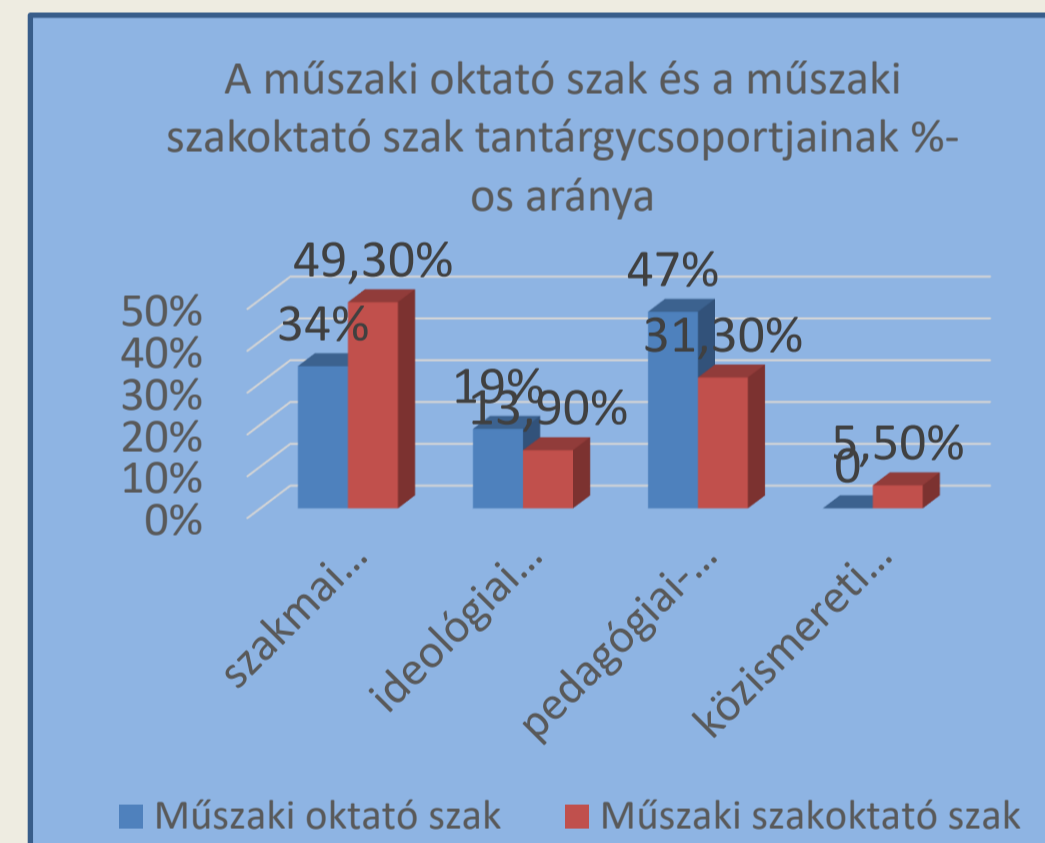
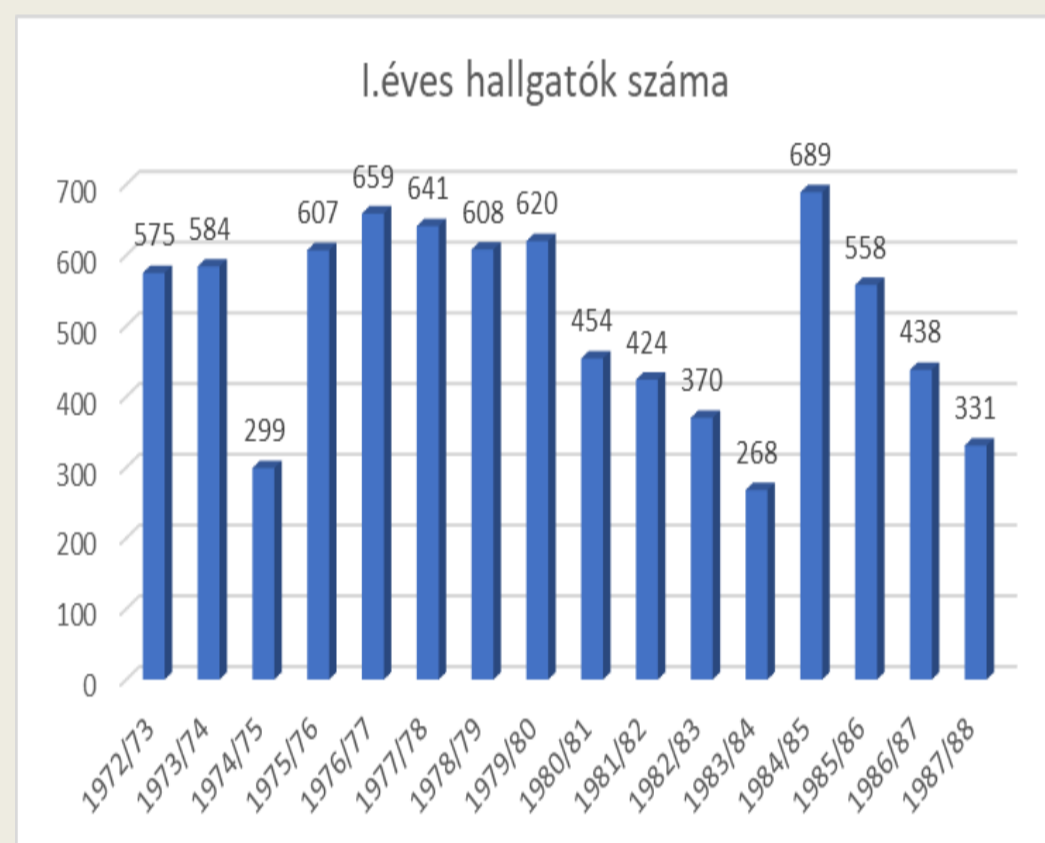
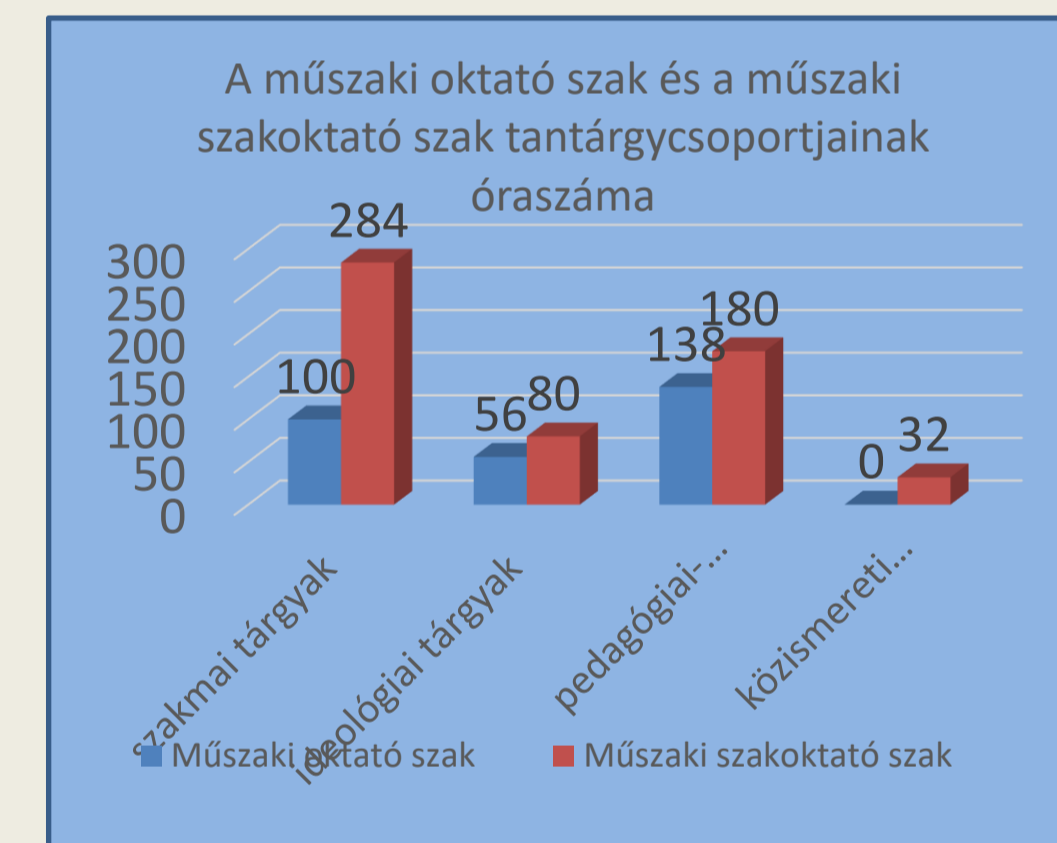
- Miért nem találjuk a gyakorlati oktatók helyét?
- Milyen végzettség és képzési szint, képzési terület felel meg a gyakorlati oktatóknak?
- Képzés nélkül hogyan tudunk megfelelni a szakoktatás , szakmai oktatás feladatának?

1. A képzés kezdetei - műegyetemi szaktanár-képzés: 1967 - az ipari szakoktatók két éves pedagógiai levelező tanfolyama → szakmunkás képesítésű szakoktatók - nem volt középiskolai végzettségük. (Tárgyak: marxista filozófiai alapjai, általános, fejlődés- és munkalélektan, pedagógia (oktatás- és nevelélmélet), matematika, fizika, anyanyelvi ismeretek, szakmai tanítási módszertan, pedagógiai gyakorlatok) Évenként 100 hallgató!

2. Az új, ún. műszaki oktató szak levelező tagozat - 3 féléves tanulmányi idő

- középfokú technikai vagy szakközépiskolai végzettség + kötelező kétévnyi műhelyoktatói gyakorlat
- 3 féléves képzés: ideológiai és pedagógiai tárgyak + szakmájuknak megfelelő gyakorlati foglalkozások oktatási módszertana
- A félévi 96 órás közvetlen foglalkozások - matematika és fizika (vagy kémia) középiskolai anyagának ismétlése+ bővítése is.
- pedagógiai, módszertani tárgyú záródolgozat
- műszaki oktatói oklevél nem volt főiskolai jellegű => hiánypótló szerep!
- 1980-ig mintegy 4000 hallgató szerzett ilyen típusú „oklevelet”
- Cél - a pedagógiai képesítés nélkül, csak középfokú szakmai felkészültséggel oktatók a képzés nyomán a gyakorlati oktatás szakmai és pedagógiai színvonala emelkedtek a középfokú szakmai oktatásban.
- A képzés kezdetétől szem előtt tartották a gyakorlati oktatás kiemelt szerepét és jelentőségét a szakképzésben

3. 1978 - OOT a tanulmányi idő: 4 félév + főiskolai szint

4. 8/1982-es MM utasítás: 6 féléves főiskolai szintű képzés

- Belépők: szakközépiskolai, ill. középfokú technikai képesítő, vagy gimnáziumi érettségi + szakmunkás-képzés + legalább két éves oktatói vagy szakmunkás gyakorlat!
- korábban szakmai oktatói oklevéllel rendelkezők számára - 3 féléves kiegészítő képzés
- főiskolai végzettséget tanúsító szakoktatási oklevél!
- 1972 és 1987 között: 6433 műszaki oktatói oklevél
- A legnagyobb változás - a szakmai tárgyakat tekintve - a gyakorlati oktatók képzésében bekövetkezett nagyarányú fejlődés

5. Műszaki szakoktató BSc

- Bologna folyamat hatása - bachelor szintű képzés
- műszaki képzési terület, 7 félév
- pedagógiai tartalom háttérbe szorult
- Cél: olyan szakemberek, azaz műszaki szakoktatók képzése, akik a specializációjukhoz tartozó OK szerinti műszaki szakmacsoportok területén felkészültek az iskolai rendszerű és az iskolarendszeren kívüli szakképzésben elsősorban a gyakorlati tárgyak oktatásának megtervezésére, szervezésére, vezetésére, valamint oktatási tevékenység végzésére, a szakmai tantárgyakhoz kapcsolódó laboratóriumi foglalkozások és a vállalati képzőhelyeken folytatott szakmai (üzemi, duális, tanműhelyi) gyakorlatok lebonyolítására, gyakorlati foglalkozások vezetésére, figyelembe véve az egészségmegőrzés, egészségfejlesztés szakterületre vonatkozó elméleti és gyakorlati alapjait.
- A képzés része továbbá a felsőfokú szakképzés, a felnőttképzés, az át- és továbbképzésképzés, valamint a közoktatás gyakorlati képzési feladataira történő felkészítés is.
- A képzés tervezett formája- nappali + levelező tagozat =>nappali tagozaton nem sikerült hallgató beiskoláznia
- levelező tagozaton is csak csekély létszám

Képzési követelmény	Kredit pont	Kredit pont %
Természettudományi alapismeretek*	30-40	14,29-19,05
Gazdasági és humán ismeretek*	10-20	4,76-9,52
Szakmai specializációnak megfelelő műszaki ismeretek*	30-45	14,29-21,43
Speciális szakmai ismeretek*	35-45	16,67-21,43
A specializációtól függő választható ismeretek*	10	4,76
Pedagógiai pszichológiai ismeretek, pedagógiai gyakorlat	és 39	18,57
Szaktudományok, gyakorlatok	16	7,62
Szakdolgozat portfólió	15	7,14
Összesen:	210	100

Műszaki szakoktató BSc 2006.

Irodalomjegyzék:

- Ballér Endre: Pedagógiai felkészítés a szakmai tanárképzésben, Szakképzési Szemle 1985/3. 28-35.
- Berki Éva: Képzés-fejlesztés a szakmai tanárképzésben in Opus et Educatio 2. évfolyam 3. szám
- Biszterszky Elemér: A szakiskolák pedagógusainak képzése és továbbképzése Szakképzési Szemle 1985/2. 21-26.
- Biszterszky Elemér: A szakmai tanárképzés helyzete és fejlesztésének feladatai, Szakképzési Szemle 1985/3. 7-14.
- Fekete József: Mérnök-tanár, műszaki tanár Szakképzési Szemle 1985/3. 15-22.
- Magyar Erzsébet: A hazai műszaki pedagógusképzés története (1945-1985), doktori értekezés, Szeged 1985.
- Orosz Lajos: A műszaki pedagógusok képzésének története in Szövényi Zsolt: A szakmai pedagógusok képzésének története Magyarországon 1945-1988., OKI, Bp., 1991. 9-54.
- Rádli Katalin: Szakmai tanárképzés és oktatáspolitikai in Szakmai tanárképzés: múlt – jelen – jövő NFKK Füzetek 7., Aula Kiadó, Bp., 2011.
- Szalai Józsefné: A gazdaság átalakítása és a szakképzés, Szakképzési Szemle 1988/1., 27-32.
- Tóth Béláné - Biszterszky Elemér: A gyakorlati oktatás tanárainak képzése, Szakoktatás, 1989. 4.sz. 18-20. p.
- Tóth Béláné - Pomázi Lajos: A műszaki pedagógusképzés néhány alapkérdése Szakképzési Szemle, 1988/4. 17-24. p.